

Επιστημονική Ένωση για την Προώθηση της Εκπαιδευτικής Καινοτομίας

Καρφή 52, Τ.Κ. 41334, Λάρισα

Τηλ.: 6932078466 - 6972038117

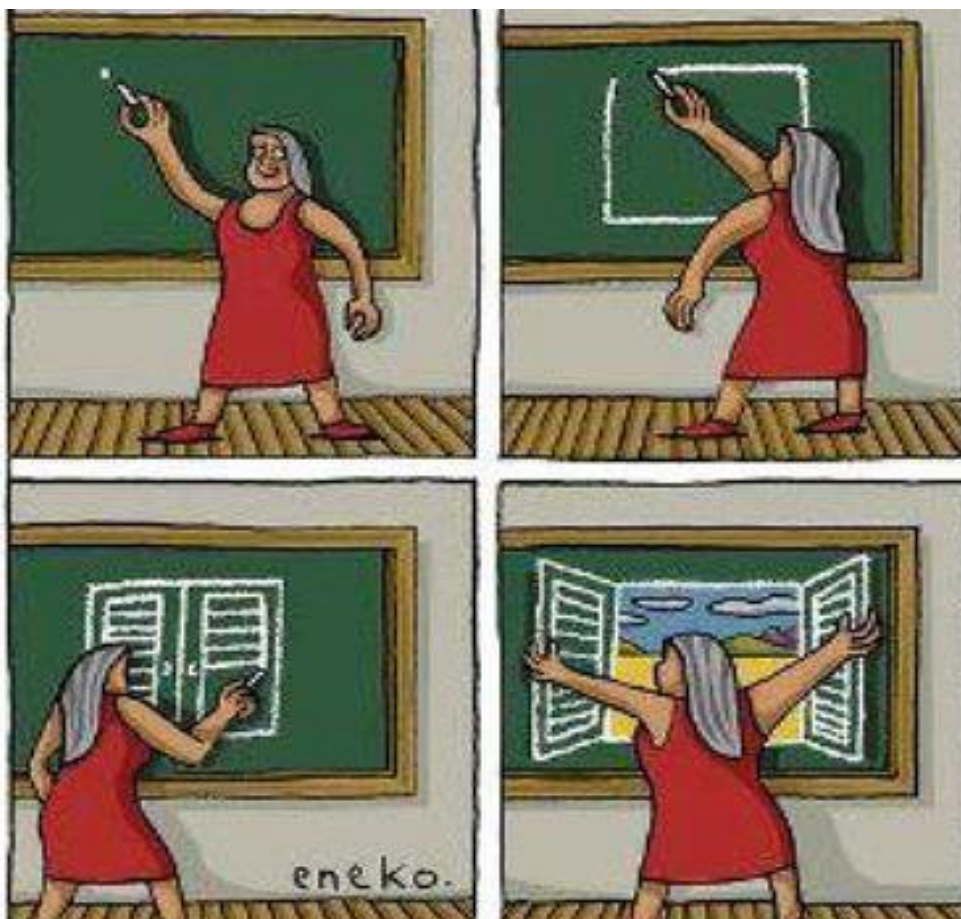
Fax: 211 800 1167

E-mail: info@epek.gr

URI: www.epek.gr

Διαχείριση προβλημάτων σχολικής τάξης και ο ρόλος του σύγχρονου εκπαιδευτικού.

Συντονίστρια-Επιμορφώτρια: Φωτεινή Δημακοπούλου

Πρόλογος

Καλώς ήρθατε στο ετήσιο σεμινάριο της Επιστημονικής Ένωσης για την Προώθηση της Εκπαιδευτικής Καινοτομίας (ΕΕΠΕΚ) *«Διαχείριση προβλημάτων σχολικής τάξης και ο ρόλος του σύγχρονου εκπαιδευτικού»*.

Το υλικό που έχετε μπροστά σας έχει σχεδιαστεί για να σας βοηθήσει όχι μόνο να κατανοήσετε θεωρητικές όψεις των υπό συζήτηση θεμάτων, αλλά και να βελτιώσετε βασικές δεξιότητες, που απαιτούνται για τη διαχείριση της σχολικής τάξης. Η χρησιμότητά του είναι πολλαπλή, αρκεί να κατορθώσετε να το μελετήσετε κριτικά και στοχαστικά. Σκοπός είναι να εμπλουτιστεί η σκέψη και η προβληματική και όχι να απομνημονευθούν, αντιγραφούν ή εσωτερικευθούν άκριτα και αβασάνιστα ιδέες, θεωρίες και τεχνικές.

Κατά τη μελέτη του υλικού θα διαπιστώσετε ότι υπάρχουν δραστηριότητες, θέματα για συζήτηση, ηλεκτρονικοί σύνδεσμοι, μελέτες περίπτωσης, ασκήσεις και παράλληλα κείμενα, που στόχο έχουν τη συνεχή σας αλληλεπίδραση με το υλικό. Το κεντρικό ζητούμενο δεν είναι απλά η παρουσίαση ενός περιεχομένου, αλλά η εμπλοκή σας σε ένα διάλογο που θα ανοίξει, ωθώντας σας να σκεφτείτε κριτικά ως προς τη σημασία και τη σχέση που μπορεί να έχει το δεδομένο περιεχόμενο με τη σχολική ζωή.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για την στοχαστικοκριτική προσέγγιση και δημιουργική εφαρμογή αυτών που θα θεωρήσετε αποτελεσματικά για τη διαχείριση της σχολικής σας τάξης.

Εύχομαι Καλό Ταξίδι!

Ενότητα 1. Διαχείριση Σχολικής τάξης - Αντιμετώπιση αρνητικών συμπεριφορών και ο ρόλος του εκπαιδευτικού

Λέξεις -Κλειδιά:

Σχολική τάξη

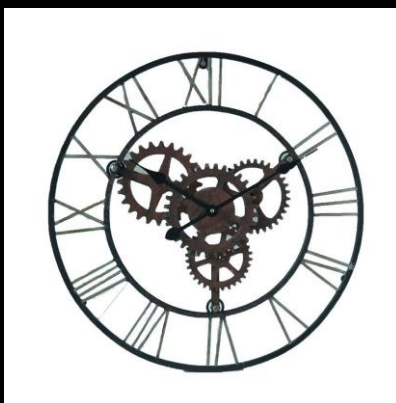
Παιδαγωγικό συμβόλαιο

Αρνητικές συμπεριφορές

Παιδαγωγικές αρχές

Παρέμβαση

Το κεφάλαιο αυτό είναι ιδιαίτερα σύνθετο, όπως άλλωστε και το ζήτημα που πραγματεύεται. Συνεπώς, έχετε όσο χρόνο χρειάζεστε για να το προσεγγίσετε κριτικά και αναστοχαστικά, αξιοποιώντας τις σχετικές εμπειρίες σας.

1.1. Η σχολική τάξη ως οργανωμένη κοινωνική ομάδα

Δραστηριότητα 1

Πριν προχωρήσετε στη μελέτη της ενότητας, αφιερώστε λίγα λεπτά για να απαντήσετε στις ακόλουθες ερωτήσεις:

1. Ποιους περιλαμβάνει η σχολική τάξη;

2. Ποιος οργανώνει τη σχολική τάξη;

3. Πως ορίζονται οι κανόνες οργάνωσης και λειτουργίας στη σχολική τάξη;

4. Ποιες αρνητικές και ποιες θετικές συμπεριφορές μαθητών αντιμετωπίζετε ως εκπαιδευτικοί;

5. Με ποιους τρόπους τις αντιμετωπίζετε;

«Δεν υπάρχουν προτάσεις ή λύσεις που να είναι αποτελεσματικές για όλους τους μαθητές σε όλα τα σχολεία, σε όλες τις τάξεις». Mialaret G, 2002

Η σχολική τάξη αποτελεί μία κοινωνική ομάδα που αποτελείται από μαθητές της ίδιας ηλικίας και από τον ή τους ενήλικους εκπαιδευτικούς της, η οποία δραστηριοποιείται σε έναν συγκεκριμένο χώρο (κυρίως, το σχολείο) με σκοπό την ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών, σύμφωνα με τους σκοπούς του αναλυτικού προγράμματος και το οργανωτικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία της (Ματσαγγούρας, 2003).

Από συστημική σκοπιά, η σχολική μονάδα ορίζεται ως η βασική μονάδα του εκπαιδευτικού συστήματος, η οποία διέπεται από σκοπούς, έχει καθορισμένο πρόγραμμα, ενιαία διοίκηση, δέχεται μαθητές με καθορισμένους όρους και για καθορισμένο χρόνο σπουδών και παρέχει αναγνωρισμένο από την κοινωνία και την πολιτεία τίτλο σπουδών (Δενδρινού-Αντωνακάκη, 1971, όπως αναφ. στο Σαΐτης, 2005). Η σχολική

Η σχολική τάξη στο χώρο της σχολικής μονάδας και ευρύτερα του εκπαιδευτικού συστήματος, είναι μια οργανωμένη κοινωνική υποομάδα. Καλείται να κινείται στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής νομοθεσίας, αλλά και να συμπορεύεται με τους γενικούς και ειδικούς σκοπούς της εκπαίδευσης και του σχολείου. Μόνο έτσι δικαιώνεται η ύπαρξή της και αναπτύσσονται οι παιδαγωγικές και διδακτικές λειτουργίες της. Η καλή διοίκηση και οργάνωση ενός σχολείου αντανακλά και στην καλή οργάνωση της τάξης και αυτό, παρέχει ένα κλίμα υποστήριξης της μάθησης και της γνώσης.

μονάδα ως υποσύστημα του εκπαιδευτικού συστήματος συναλλάσσεται με το περιβάλλον της και όσο πιο μεγάλη είναι αυτή η συναλλαγή τόσο πιο μεγάλο θεωρείται. Παράλληλα, όμως, μπορεί να θεωρηθεί ένα σύστημα, το οποίο αποτελείται από επιμέρους υποσυστήματα, όπως η σχολική τάξη, το εκπαιδευτικό προσωπικό κ.ά. και στοιχεία, τα οποία αλληλεπιδρούν και αλληλεξαρτώνται από το στόχο του εκπαιδευτικού έργου (Σαϊτής, 2007: 106). Στην ουσία, είναι ένας ζωντανός οργανισμός, που επιδιώκει τους στόχους του στο πλαίσιο ενός περιβάλλοντος με το οποίο συναλλάσσεται διαρκώς μέσα από ρευστά διαχωριστικά όρια, τα σύνορα (Everard & Morris, 1999; Σαϊτής, 2008).

Όπως κάθε σύστημα, έτσι και η σχολική μονάδα, προκειμένου να λειτουργήσει χρειάζεται εισροές, οι οποίες αποτελούν τη κινητήρια δύναμή του. Ως «εισροές» της σχολικής μονάδας θεωρούνται οι μαθητές, γονείς, οι εκπαιδευτικοί με τη γνώση και την πείρα που διαθέτουν, το προσωπικό στήριξης του σχολείου, το διοικητικό προσωπικό αν υπάρχει, οι οικονομικοί πόροι, ο εξοπλισμός, τα κτήρια, η εκπαιδευτική πολιτική. Μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία οι εισροές μετατρέπονται σε εκροές, δηλαδή σε αποτελέσματα/«προϊόντα», τα οποία θα είναι χρήσιμα στη γενικότερη λειτουργία του συστήματος της κοινωνίας. Οι εκροές ξεκινούν από εγγράμματους αποφοίτους και εκτείνονται σε διάφορα επίπεδα όπως: καλλιέργεια στους μαθητές στάσεων και συμπεριφορών ορθής κοινωνικοποίησης, παροχή γνώσεων, επιμόρφωση εκπαιδευτικών, λύσεις σε ποικίλα εκπαιδευτικά προβλήματα. Επομένως, το περιβάλλον διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο: αφενός, προσφέρει τις εισροές και οριοθετεί εν μέρει τη διαδικασία του μετασχηματισμού και αφετέρου χρησιμοποιεί τις εκροές. Οι μεταβολές που συμβαίνουν στο περιβάλλον μεταβάλλουν τις εκροές του, που είναι και το τελικό αποτέλεσμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Hoy & Miskel, 2013).

Βρίσκεται σε διαρκή αλληλεπίδραση και αλληλεξάρτηση με άλλα συστήματα, διαπλέκεται με ομάδες που βρίσκονται στο περιβάλλον του όπως: οι συνδικαλιστικές οργανώσεις των εκπαιδευτικών, η τοπική κοινότητα, οικονομικοί οργανισμοί όπως και με υπερσυστήματα: κοινωνικοπολιτικό σύστημα, ενώ ταυτόχρονα διατηρεί την αυτονομία του, αφού κάθε σχολική μονάδα έχει τις δικές της λειτουργίες χωρίς να επηρεάζει τις άλλες. Συνεπώς, ο σχολικός οργανισμός μπορεί να θεωρηθεί ως σύστημα για δύο ουσιαστικούς λόγους: ο πρώτος λόγος σχετίζεται με το ότι διαθέτει αναγνωρίσιμα υποσυστήματα, όπως είναι για παράδειγμα οι ομάδες μαθητών, οι εκπαιδευτικοί, ο σύλλογος διδασκόντων. Ο δεύτερος λόγος τεκμηριώνεται από το γεγονός ότι ως χώρος με διάφορες μεταβλητές βρίσκεται σε επικοινωνία, αλληλεπίδραση και αλληλεξάρτηση με άλλα κοινωνικά συστήματα. Η επικοινωνία, η διάδραση με τα άλλα συστήματα επιτυγχάνεται εξαιτίας των διαπερατών ορίων της, καθώς δίνει και παίρνει πληροφορίες από το περιβάλλον με το οποίο αλληλεπιδρά. Συνιστά, δηλαδή, ένα ανοιχτό κοινωνικό σύστημα, που αποτελείται από ένα σύνολο στοιχείων, τα οποία λειτουργούν με συντονισμένες ενέργειες για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων: η διαδικασία απόκτησης γνώσεων των μαθητών αλλά και η προετοιμασία τους να ανταποκριθούν στο ρόλο τους ως ενήλικες και οι ενέργειές τους έχουν κοινωνική αντανάκλαση, δημοσιότητα και επιρροή (Μάζαρης, 2018).

Οι διαπροσωπικές σχέσεις που αναπτύσσονται στη σχολική τάξη μπορούν να διακριθούν σε α) οριζόντιες, που αναφέρονται στις σχέσεις μεταξύ μαθητών και β) σε κάθετες, που αναφέρονται στις σχέσεις μαθητών με το/τη Διευθυντή/τρια, Εκπαιδευτικούς και λοιπό προσωπικό σχολικής μονάδας.

1.2. Η σύνθεση του πληθυσμού της σχολικής τάξης και η σημασία του συγκεκριμένου.

Δεν πρέπει να παραβλέψουμε ότι κάθε σχολική μονάδα θεωρείται ως ένα επιμέρους σύστημα υψηλής πολυπλοκότητας του όλου εκπαιδευτικού συστήματος με σχέσεις διαρκούς αλληλεξάρτησης με τα άλλα υποσυστήματα (διευθυντές, , ομάδες μαθητών και γονείς) και υπερσυστήματα του εξωτερικού περιβάλλοντος (κοινωνικό, οικονομικό, πολιτιστικό, οικολογικό), τα οποία προσδιορίζουν την αποτελεσματική ισορροπία της. Είναι, δηλαδή, «ένα ανοιχτό σύστημα μέσα στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον» (Πετρίδου, 2003: 87-100), ένα περιβάλλον (γεωγραφικό και ψυχολογικό), όπου διάφορες μεταβλητές βρίσκονται σε διαρκή επικοινωνία και αλληλεξάρτηση. Επομένως, σε κάθε προσπάθεια να μελετηθεί η διαδικασία της εκπαιδευτικής ηγεσίας δεν πρέπει να αγνοούνται οι αλληλεπιδραστικές σχέσεις που δημιουργούν μια πολυπαραμετρική ψυχολογική και κοινωνική πραγματικότητα (Βρεττός, 2004· Ματσαγγούρας, 2007).

Το σχολείο έχει διαπερατά όρια, δίνει και παίρνει πληροφορίες από το εξωτερικό περιβάλλον με το οποίο αλληλεπιδρά. Σημαντικός στόχος του σχολείου είναι να αναπτύξει καλές σχέσεις με εξωσχολικές κοινωνικές ομάδες και να συμβάλλει στην ευρύτερη ανάπτυξη της περιοχής που λειτουργεί. Στην περίπτωση του σχολείου είναι πολύ σημαντικό να προσδιοριστούν ακριβώς τα υποσυστήματα, ο τρόπος με τον οποίο συνδέονται αυτά μεταξύ τους και η δυναμικότητα του εξωτερικού και εσωτερικού περιβάλλοντος. Η συστημική προσέγγιση προσφέρει σημαντικές εφαρμογές κυρίως για τον προσδιορισμό των αλλαγών που μπορούν να επιφέρουν οι αλλαγές σε εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον ως προς την δομή του συστήματος. Η εκπαιδευτική μονάδα θα

Παράθεμα 1.

Οι παράγοντες που συνθέτουν το εκπαιδευτικό συγκείμενο είναι :

α) η πίεση για βελτίωση, που μπορεί να προέρχεται από μηχανισμούς της αγοράς, διαδικασίες αξιολόγησης και λογοδοσίας ,συμμετοχή της κοινωνίας στην εκπαίδευση κοινωνικές αλλαγές και άλλους εξωτερικούς παράγοντες,

β) οι πόροι για βελτίωση, όπως είναι οι οικονομικοί πόροι ,η αυτονομία που δίνεται στο σχολείο για να υλοποιήσει την αλλαγή, οι ευνοϊκές εργασιακές συνθήκες που επικρατούν στο σχολείο και η υποστήριξη σε τοπικό επίπεδο και

γ) οι εκπαιδευτικοί στόχοι, που πρέπει να είναι πάντοτε εναρμονισμένοι με τους στόχους που τίθενται σε εθνικό επίπεδο.

Επιπλέον η Γνωσιολογική επανάσταση, η Τεχνολογική πρόοδος και οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης θεωρούνται παράμετροι διαμόρφωσης του εκπαιδευτικού συγκείμενου.

χαρακτηριζόταν ως ένα ιδιαίτερα ανοικτό σύστημα, με πλήθος υποσυστημάτων που έχουν σχέση με τους ανθρώπινους πόρους και με την εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής

Δραστηριότητα 2

Σκεφτείτε πως διαγράφεται το εκπαιδευτικό συγκείμενο της σημερινής εποχής και καταγράψτε τις σκέψεις σας. Στην προσπάθεια αυτή, ίσως σας φανεί χρήσιμο το παράθεμα 1.

Δραστηριότητα 3

Αναλογιστείτε πόσες φορές λειτουργήσατε σαν το δάσκαλο του σκίτσου. Θα μπορούσατε να λειτουργήσετε με διαφορετικό τρόπο; Θα σας καθοδηγήσει το παράλληλο κείμενο που περιέχεται στον παρακάτω σύνδεσμο

Κοινωνιομετρία και Κοινωνιομετρικές τεχνικές.

http://aee.iep.edu.gr/sites/default/files/iep_files/iep_pdf%20Dec_2012/%CE%95%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC%20%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%B1/%CE%9A%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%B

ΕΕΠΕΚ-Επιμορφώτρια-Συντονίστρια Δημακοπούλου Φωτεινή

[D%CE%B9%CE%BF%CE%BD%CE%B5%CF%84%CF%81%CE%AF%CE%B1%20%CE%A3%CE%B5%CE%BB_167-179.pdf](#)

Κοινωνιομετρία: Είναι μέθοδος και ταυτόχρονα σύνολο από τεχνικές, με τις οποίες διαπιστώνονται και μελετώνται οι διαπροσωπικές σχέσεις ανάμεσα στα μέλη μιας κοινωνικής ομάδας, σε δεδομένο χρόνο. Διαμορφωτής της (από το 1934) είναι ο Αμερικανός, ρουμανικής καταγωγής, ψυχοκοινωνιολόγος **Jacob Levy Moreno (1889- 1974)**.

Κοινωνιομετρικό τεστ. Είναι ένα μέσο με το οποίο προσδιορίζουμε κατά πόσον τα άτομα είναι ανεκτά σε μια ομάδα. Στη σχολική τάξη/τμήμα πληροφορεί τον δάσκαλο, μεταξύ των άλλων, ποιος μαθητής γίνεται δεκτός από τους άλλους, ποιος δέχεται τις περισσότερες προτιμήσεις (δημοφιλής) και ποιος όχι (απομονωμένος), ποιοι είναι οι φίλοι, ποιες επιλογές έχουν αμοιβαιότητα και ποιες όχι, τις προτιμήσεις μεταξύ ατόμων του ίδιου ή άλλου φύλου, τον σχηματισμό ζευγών κ.ά.

Κοινωνιογράμμα. Είναι μια ειδική κοινωνιομετρική τεχνική που δίνει, με διάφορες μορφές, τη γραφική απεικόνιση του συνόλου των σχέσεων μιας ομάδας. Με την απεικόνιση αυτή, η δομή των σχέσεων παρουσιάζει εποπτικότητα και γίνεται άμεσα κατανοητή.

Ο πιο συνηθισμένος τύπος κοινωνιογράμματος είναι αυτός της μορφής στόχου με ομόκεντρους κύκλους (τρεις ή περισσότερους).

Η μελέτη και η ερμηνεία του κοινωνιογράμματος οδηγούν σε διαπιστώσεις για τις σχέσεις μεταξύ των μαθητών, τις διαφοροποιήσεις τους, τις αμοιβαίες επιλογές μεταξύ 2 ή 3 μαθητών κ. ά., που βοηθούν στη συγκρότηση των ομάδων εργασίας. Με βάση τις όποιες διαπιστώσεις για τη δομή της τάξης, τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των μαθητών και την ατομικότητά τους, ο καθηγητής μπορεί να επέμβει θεραπευτικά συντελώντας έτσι στην καλύτερη συγκρότηση των ομάδων, όχι αυθαίρετα αλλά όσο το δυνατό σύμφωνα με τις επιθυμίες των μαθητών του, βοηθώντας τους απομονωμένους και χρησιμοποιώντας τους δημοφιλείς για το καλό της τάξης. Επηρεάζει με αυτό τον τρόπο, προς το

α) εξηγείται λεπτομερώς στα παιδιά και κατανοείται η διαδικασία εφαρμογής του τεστ

β) δίνεται η διαβεβαίωση στα παιδιά για τη διαφύλαξη του απορρήτου των απαντήσεών τους και την αποφυγή διαρροών προς τους συμμαθητές τους

γ) ζητείται από τα παιδιά να μη συζητήσουν μεταξύ τους τα όσα συζητήθηκαν στο τεστ ή τη συνέντευξη.

Ευρήματα ερευνών της κοινωνικής ψυχολογίας έχουν δείξει ότι τα παιδιά γνωρίζουν ήδη πολύ καλά τη θέση που έχει ο κάθε μαθητής στο δίκτυο των σχέσεων της τάξης, ποιος απορρίπτεται και ποιος είναι δημοφιλής, μέσα από την καθημερινή επαφή τους με την ομάδα της τάξης.

Σχηματισμός κοινωνιομετρικού πίνακα και κοινωνιογράμματος

Δημιουργούμε έναν πίνακα διπλής εισόδου στον οποίο εισάγουμε τα ονόματα των παιδιών της τάξης

	Γ. Βασίλης	Γ. Ειρήνη	Γ. Χαρούλα	Ζ. Σοφία	Κ. Βασιλική	Κ. Ιορδάνης	Θ. Χρήστος	Κ. Ηλίας	Μ. Δημήτρης	Μ. Παντελής	Ν. Πολυτίμη	Σ. Χαρίκλεια	Τ. Κωνσταντίνος	Επιλογές	Απορρίψεις	Ταξινομήση μαθητών
Γ. Βασίλης	■															
Γ. Ειρήνη		■														
Γ. Χαρούλα			■													
Ζ. Σοφία				■												
Κ. Βασιλική					■											
Κ. Ιορδάνης						■										
Θ. Χρήστος							■									
Κ. Ηλίας								■								
Μ. Δημήτρης									■							
Μ. Παντελής										■						
Ν. Πολυτίμη											■					
Σ. Χαρίκλεια												■				
Τ. Κωνσταντίνος													■			
Τι Δίνει (+)																
Τι Δίνει (-)																

Στη συνέχεια εισάγουμε τις θετικές και τις αρνητικές επιλογές που έκανε το κάθε παιδί κάθετα (από επάνω προς τα κάτω) και υπολογίζουμε οριζόντια το σύνολο των επιλογών που δέχονται και κάθετα το σύνολο των επιλογών που δίνουν οι μαθητές.

	Γ. Βασίλης	Γ. Ειρήνη	Γ. Χαρούλα	Ζ. Σοφία	Κ. Βασιλική	Κ. Ιορδάνης	Θ. Χρήστος	Κ. Ηλίας	Μ. Δημήτρης	Μ. Παντελής	Ν. Πολυτίμη	Σ. Χαρίκλεια	Τ. Κωνσταντίνος	Επιλογές	Απορρίψεις	Ταξινόμηση μαθητών
Γ. Βασίλης	+												+	1	0	
Γ. Ειρήνη		+						-						1	1	
Γ. Χαρούλα		+	+			-		-	-				+	3	3	
Ζ. Σοφία	+	+	+	+		-		-	-	+	+			5	3	
Κ. Βασιλική					+								-	0	1	
Κ. Ιορδάνης	-	-	-	-		+	+	+	+	-	-			4	6	
Θ. Χρήστος	+	-	-			+	+	+	+					5	2	
Κ. Ηλίας				-		+	+	+		+	-	-	-	3	4	
Μ. Δημήτρης	-	-	-	-	-	-	-	+			-	-		0	9	
Μ. Παντελής				+	+	+	+		+				-	4	1	
Ν. Πολυτίμη		+	+	+	+	-	-	-			+	+	+	6	3	
Σ. Χαρίκλεια	-			+	-	-	-	-		+	+			2	4	
Τ. Κωνσταντίνος	+			+				+	-	+	+		+	5	1	
Τι Δίνει (+)	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3			
Τι Δίνει (-)	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3			

Με βάση το σύνολο των επιλογών και των απορρίψεων που συγκεντρώνουν, οι μαθητές. Κατατάσσονται σε μία από τις πέντε κατηγορίες κοινωνιομετρικού status

	Γ. Βασίλης	Γ. Ειρήνη	Γ. Χαρούλα	Ζ. Σοφία	Κ. Βασιλική	Κ. Ιορδάνης	Θ. Χρήστος	Κ. Ηλίας	Μ. Δημήτρης	Μ. Παντελής	Ν. Πολυτίμη	Σ. Χαρίκλεια	Τ. Κωνσταντίνος	Επιλογές	Απορρίψεις	Ταξινόμηση μαθητών
Γ. Βασίλης	+												+	1	0	Παραμελημένος
Γ. Ειρήνη		+						-						1	1	Παραμελημένος
Γ. Χαρούλα		+	+			-		-	-				+	3	3	ΜΟ
Ζ. Σοφία	+	+	+	+		-		-	-	+	+			5	3	Ανιφρατικός
Κ. Βασιλική				+	+								-	0	1	Παραμελημένος
Κ. Ιορδάνης	-	-	-	-		+	+	+	+	-	-			4	6	Ανιφρατικός
Θ. Χρήστος	+	-	-			+	+	+	+					5	2	Δημοφιλής
Κ. Ηλίας				-	+	+	+	+	+	-	-	-		3	4	ΜΟ
Μ. Δημήτρης	-	-	-	-	-	-	-	-	+					0	9	Απορριπτόμενος
Μ. Παντελής				+	+	+	+	+	+				-	4	1	Δημοφιλής
Ν. Πολυτίμη		+	+	+	+	-	-	-	-		+	+		6	3	Ανιφρατικός
Σ. Χαρίκλεια	-			+	-	-	-	-	-		+	+		2	4	Απορριπτόμενος
Τ. Κωνσταντίνος	+			+				+	-	+	+	+		5	1	Δημοφιλής
Τι Δίνει (+)	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3			
Τι Δίνει (-)	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3			

Οι 5 κατηγορίες κοινωνιομετρικού status ή δημοτικότητας:

Δημοφιλής μαθητής (popular) Συγκεντρώνει κατά βάση αρκετές θετικές επιλογές (π.χ. 6-0, 7-0, 5-1).

Μαθητής Μέσου Όρου (average) Συγκεντρώνει συνήθως θετικές επιλογές, αλλά ενίοτε και κάποιες αρνητικές (π.χ. 3-1, 3-0, 4-2, κλπ).

Ανιφρατικός μαθητής (controversial) Συγκεντρώνει συνήθως αρκετές θετικές, αλλά και αρνητικές επιλογές (π.χ. 3-3, 4-3, 5-4, κλπ).

Παραμελημένος (neglected) Συνήθως συγκεντρώνει ελάχιστες ή καθόλου θετικές ή αρνητικές επιλογές (π.χ. 0-0, 0-1, 1-1, 1-0).

Απορριπτόμενος (rejected) Συγκεντρώνει κατά βάση αρκετές αρνητικές επιλογές (π.χ. 0-6, 0-7, 1-7, 1-6, 2-9).

Η προσπάθεια βέβαια να καθοριστεί εάν οι διαφορετικές συμπεριφορές των παιδιών με υψηλό και χαμηλό status ήταν οι αιτίες ή οι συνέπειες του status

θεωρείται εξαιρετικά δύσκολη. Χαρακτηριστικά είναι τα λόγια του S.G. Moore (1967), ο οποίος παρατήρησε ότι «το να γνωρίζεις ότι τα δημοφιλή παιδιά εμφανίζουν μια προδιάθεση για φιλικές συμπεριφορές δεν σημαίνει απαραίτητα ότι η φιλικότητά τους είναι η “αιτία” της δημοτικότητάς τους. Είναι λογικό να υποθέσει κανείς ότι το να είναι συμπαθές υποκινεί ένα παιδί να παρουσιάσει φιλικές συμπεριφορές, όπως επίσης μπορεί να υποθέσει κανείς ότι η εμφάνιση αυτών των συμπεριφορών προκαλεί τη συμπάθεια που εισπράττει το παιδί».

Ακόμη και οι πιο ικανοί ενήλικες, όταν βρεθούν σε μια κατάσταση, κατά την οποία τους αγνοούν ή τους αντιπαθούν μπορεί να αντιδράσουν με ανάρμοστη συμπεριφορά. Στην περίπτωση αυτή εννοείται ότι το χαμηλό status προκαλεί αντικοινωνική συμπεριφορά και ότι η σχέση ανάμεσα στο στυλ αλληλεπίδρασης και στο κοινωνιομετρικό status είναι αμφίδρομη.

Η πρωτοποριακή έρευνα των D.J.Coie και B.J.Kupersmidt (1983), στην οποία ορισμένοι μαθητές με διαμορφωμένο χαμηλό κοινωνικό status τοποθετήθηκαν εκ νέου σε ομάδες με άγνωστους συνομηλικούς έδειξε ότι το κοινωνικό status που χαρακτήριζε τους μαθητές στην νέα τους ομάδα, ήταν το ίδιο με αυτό που είχαν στις προηγούμενες ομάδες, γεγονός που σημαίνει ότι τα κοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά στο σχολείο δεν είναι απλά αποτέλεσμα της συγκεκριμένης σύστασης μιας ομάδας ή αποτέλεσμα των συνθηκών.

Τα παραπάνω στοιχεία δείχνουν ότι τα παιδιά με προβλήματα κοινωνικής συμπεριφοράς θα συνεχίσουν να αντιμετωπίζουν τα ίδια προβλήματα και σε τελείως καινούργια περιβάλλοντα ή καταστάσεις. Υπάρχουν δηλαδή κάποιοι μαθητές, οι οποίοι αποτυγχάνουν να αναπτύξουν ένα αισθητήριο κοινωνικής αντίληψης.

**Το κοινωνιογράμμα είναι απλά
ένα διαγνωστικό εργαλείο.**

Να θυμάστε ότι : στέλνει
μόνο μηνύματα
προειδοποίησης για τις

δυσκολίες και τα προβλήματα που ο δάσκαλος πρέπει να λαμβάνει σοβαρά υπόψη για τη σύνθεση ή ανασύνθεση (εάν κριθεί αναγκαίο) των ομάδων.

Αν μπορεί, ο δάσκαλος πρέπει να ικανοποιήσει τουλάχιστον μία από τις προτιμήσεις των μαθητών του ως προς τις επιλογές τους, για την τοποθέτησή τους στην ομάδα.

Να λάβει υπόψη κατά τη διαδικασία σύνθεσης των ομάδων και τις άλλες παραμέτρους που είναι σημαντικές, όπως για παράδειγμα η απόδοση των παιδιών, το φύλο, η πολιτισμική ιδιαιτερότητα, η ιδιοσυγκρασία των παιδιών.

Να ερευνήσει και να εντοπίσει τα αίτια που δημιουργούν απομόνωση, αναστολές, συγκρούσεις και αντιπαραθέσεις μεταξύ των παιδιών. Οι αιτιολογήσεις των παιδιών μπορούν να προσφέρουν πολύτιμες πληροφορίες προς αυτή την κατεύθυνση.

Παραδείγματα:

Ένας μαθητής με φτωχό χαμηλό κοινωνικό status και χωρίς αμοιβαίες επιλογές, θα μπορούσε να τοποθετηθεί δίπλα σε κάποιον «ηγέτη» ή σε κάποιο μαθητή

Η κοινωνιομετρική μέθοδος είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για τον εκπαιδευτικό που ενδιαφέρεται να βελτιώσει το κλίμα και το δίκτυο των διαπροσωπικών σχέσεων της τάξης του.

Από τις απαντήσεις των μαθητών αποκομίζει ο εκπαιδευτικός πολύτιμα στοιχεία σχετικά με το πώς αισθάνονται γενικά στη συγκεκριμένη τάξη και πως βιώνουν τις σχέσεις τους στην τάξη.

Τα στοιχεία αυτά μπορούν να χρησιμεύσουν για την αναδιάρθρωση της σύνθεσης των ομάδων της τάξης και για μικρές παρεμβάσεις, οι οποίες θα αποσκοπούν στη βελτίωση της δημοτικότητας των μαθητών με χαμηλό κοινωνικό status.

Αποκομίζει τέλος μια συνολική εικόνα για το βαθμό κοινωνικής προσαρμογής των μαθητών του.

«μέσου όρου» ο οποίος επιδεικνύει κοινωνική ευαισθησία, κατανόηση προς τον αδύναμο, συνεργατικότητα και ετοιμότητα για βοήθεια.

Ένας μαθητής με χαμηλή δημοτικότητα θα μπορούσε να αναδειχθεί σταδιακά μέσα σε κάποια ομάδα, λόγω μίας πιθανής ικανότητας ή δεξιότητας που μπορεί να διαθέτει (π.χ. καλός στη ζωγραφική, στη μουσική, στους νοερούς υπολογισμούς).

Ένας «παραμελημένος» μαθητής τα χαρακτηριστικά του οποίου περιλαμβάνουν συστολή ή ατολμία ή έλλειψη αυτοπεποίθησης,

είναι προτιμότερο στην αρχή να αναλαμβάνει δευτερεύοντες ρόλους (π.χ. όχι του συντονιστή), ώστε σε περίπτωση που θα καταφέρει να ανταποκριθεί με επιτυχία σε αυτόν και η αυτοπεποίθησή του να μεγαλώσει και η ομάδα του να αρχίσει να τον αποδέχεται Παράλληλο κείμενο:

<http://users.sch.gr/kliapis/coopMore2.htm>).

1.3. Διατήρηση ισορροπίας στη σχολική τάξη

Προβληματισμός
Στη σχολική τάξη ισορροπία σημαίνει
πειθαρχία;

Τις τελευταίες δεκαετίες ένα μεγάλο μέρος της έρευνας στην εκπαίδευση έχει επικεντρωθεί στη διερεύνηση των παραγόντων που επιδρούν στη μάθηση. Μία σημαντική μελέτη στο πεδίο

αυτό είναι των Wang, Haertel & Walberg (1993), οι οποίοι προέβησαν σε συγκριτική μελέτη εκατοντάδων ερευνών, μετα-αναλύσεων και κεφαλαίων σε βιβλία με σκοπό να εντοπίσουν τους σημαντικότερους παράγοντες της μάθησης. Τα αποτελέσματά τους έδειξαν ότι η διαχείριση σχολικής τάξης δεν αποτελεί απλώς έναν σημαντικό παράγοντα της μάθησης, αλλά είναι ο πιο καθοριστικός, μετά τα χαρακτηριστικά των μαθητών. Οι εκπαιδευτικοί, ωστόσο, ούτε παλιότερα ούτε και σήμερα εκπαιδεύονται επαρκώς σε θέματα διαχείρισης και οργάνωσης της σχολικής τάξης (Κουτσόπουλος 2006).

Επιπλέον, επικρατεί σε αυτούς η εντύπωση ότι η διαχείριση της σχολικής τάξης αναφέρεται αποκλειστικά στην πειθαρχία και την αντιμετώπιση της προβληματικής συμπεριφοράς των μαθητών. Παρόλα αυτά, οι έρευνες δείχνουν ότι οι εκπαιδευτικοί που προσεγγίζουν τη διαχείριση σαν μία διαδικασία για τη θέσπιση ενός αποτελεσματικού περιβάλλοντος μάθησης τείνουν να είναι πιο επιτυχημένοι από εκείνους οι οποίοι δίνουν έμφαση μόνο στην πειθαρχία. Τα δεδομένα δείχνουν ότι οι αποτελεσματικοί εκπαιδευτικοί δεν χρειάζεται να επενδύουν πολύ χρόνο στην αντιμετώπιση προβλημάτων συμπεριφοράς, καθώς χρησιμοποιούν τεχνικές διαχείρισης, οι οποίες εκμαιεύουν τη συνεργασία των μαθητών και διατηρούν τη συμμετοχή τους στις μαθησιακές δραστηριότητες (Brophy 1983, Denham & Lieberman 1980, Doyle 1986).

Η διαχείριση της σχολικής τάξης, επομένως, δεν περιορίζεται στη χρήση πειθαρχικών πρακτικών, αλλά περιλαμβάνει όλες εκείνες τις δράσεις με τις οποίες ο εκπαιδευτικός δημιουργεί ένα υποστηρικτικό περιβάλλον μάθησης για τους μαθητές του (Duke 1979, Evertson & Harris 1999). Ορισμένοι ερευνητές

υποστηρίζουν ότι η διαχείριση της σχολικής τάξης περιλαμβάνει τη θέσπιση κανόνων και διαδικασιών, την οργάνωση ομάδων, την παρακολούθηση και τη ρύθμιση των συμβάντων της τάξης και την αντιμετώπιση της ανάρμοστης συμπεριφοράς (Borko & Putnam 1995). Σύμφωνα με άλλους, η διαχείριση σχολικής τάξης περιλαμβάνει και άλλες πρακτικές αναπόσπαστες της διδασκαλίας, όπως η ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων με τους μαθητές, η προώθηση της ηθικής ανάπτυξης των μαθητών, η λήψη αποφάσεων σχετικά με το χρονοδιάγραμμα και άλλες πτυχές του εκπαιδευτικού σχεδιασμού, η επιτυχής παροχή κινήτρων στους μαθητές για μάθηση και η ενθάρρυνση της συμμετοχής των γονέων (LePage, Darling-Hammond, & Akar 2005).

Οι Simonsen, Fairbanks, Briesch, Myers, & Sugai (2008), κατά την επισκόπηση της βιβλιογραφίας εντόπισαν 20 αποτελεσματικές πρακτικές διαχείρισης της τάξης, τις οποίες κατέταξαν σε πέντε ευρείες κατηγορίες:

(α) μεγιστοποίηση της δομής,

(β) διαμόρφωση, διδασκαλία και παρακολούθηση των προσδοκιών,

(γ) διατήρηση της ενεργητικής συμμετοχής των μαθητών,

(δ) χρήση ενός εύρους στρατηγικών για ανταπόκριση στις επιθυμητές συμπεριφορές, και

(ε) χρήση ενός εύρους στρατηγικών για την αντιμετώπιση των μη αποδεκτών συμπεριφορών.

Για περαιτέρω μελέτη, αξιοποιείστε το παράλληλο κείμενο που περιέχεται στον παρακάτω σύνδεσμο:

http://www.greek-language.gr/certification/files/document/amea_content/19/class_management_1.pdf

Τα δυναμικά στοιχεία της σχολικής τάξης είναι: επιθυμία για σύναψη φιλίας, αμοιβαία εμπιστοσύνη, αυθόρμητη έκφραση και αντίδραση σε περιορισμούς, αξιοπρέπεια, προγραμματισμός μαθημάτων και δράσεων, προσωπική συζήτηση με τους μαθητές, ευγένεια, σταθερότητα, ανοχή, ομαδικότητα και ενθάρρυνση.